

De nachtvlinders (Lepidoptera) waargenomen tijdens het inventarisatieproject in de Botanische Tuin Jean Massart te Oudergem (Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

Guido De Prins, Willy De Prins, Jean-Luc Boevé, Stéphane Claerebout, Hugo Raemdonck, Willy Troukens, Steve Wullaert & Alain Drumont

Samenvatting. Tijdens een project met steun van Leefmilieu Brussel werd de entomofauna van de Botanische Tuin Jean Massart bestudeerd in de periode 2015–2021. In dit artikel worden de resultaten besproken van het onderzoek naar de nachtvlinders (Lepidoptera) in dit gebied. In het totaal werden 501 soorten genoteerd. Enkele bemerkenswaardige soorten worden kort besproken.

Abstract. During a project supported by Brussels Environment, the entomofauna of the Botanical Garden Jean Massart was studied in the period 2015–2021. This article discusses the results of the research on the moths (Lepidoptera) on this site. A total of 501 species was recorded. Some notable species are briefly discussed.

Résumé. Dans le cadre d'un projet soutenu par Bruxelles Environnement, l'entomofaune du Jardin Botanique Jean Massart a été étudiée pendant la période 2015–2021. Cet article présente les résultats de la recherche sur les papillons de nuit (Lépidoptères) dans ce site. Au total, 501 espèces ont été recensées. Quelques espèces notables sont brièvement discutées.

Keywords: Belgium — Faunistics.

De Prins G.: Markiezenhof 32, 2170 Merksem, Belgium. guido.deprins@telenet.be

De Prins W.: Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, 1000 Brussel, Belgium. willy.deprins@gmail.com

Boevé J.-L.: D. O. Taxonomie et Phylogénie – Entomologie, Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, rue Vautier 29, 1000 Bruxelles, Belgium jboeve@naturalsciences.be

Claerebout S.: Cercles des Naturalistes de Belgique asbl, 21 rue des Écoles, 5670 Vierves-sur-Viroin, Belgium. stephane.claerebout@cercles-naturalistes.be

Raemdonck H.: Gemeentestraat 22A / 03, 1083 Ganshoren, Belgium. hugo.raemdonck@telenet.be

Troukens W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht, Belgium. willy.troukens@gmail.com

Wullaert S.: Weg naar Bijloos 15, 3530 Houthalen-Helchteren, Belgium. sw.demijnen@gmail.com

Drumont A.: D. O. Taxonomie et Phylogénie – Entomologie, Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, rue Vautier 29, 1000 Bruxelles, Belgium. adrumont@naturalsciences.be

DOI: 10.6084/m9.figshare.21432459

Inleiding

De Botanische Tuin Jean Massart is gelegen aan de rand van de stad Brussel in de gemeente Oudergem (Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Hij is gelegen in de Woluwevallei en wordt omgeven door huizen in het westen, een grote weg naar het zuiden, een vijver in het noorden en het Zoniënwoud in het oosten. De tuin is 5,2 ha groot. Hij ligt gemiddeld 60 m boven de zeespiegel.

De tuin werd in 1922 gecreëerd door de ecooloog Jean Massart die de Brusselaars een plek wilde aanbieden waar de verschillende biotopen die in België aanwezig zijn worden voorgesteld. De tuin bevat nu meer dan 1500 soorten planten, opgedeeld in een aantal biotopen zoals een natte zone met vijver, een appelboomgaard, een arboretum, een evolutieve tuin, percelen met aromatische en geneeskrachtige planten en enkele hooilanden (Fig. 1). De tuin bevat ook enkele proefpercelen voor studenten van de Université Libre de Bruxelles (ULB). De tuin behoort tot het Natura 2000-netwerk waardoor zijn waarde erkend wordt als een belangrijk leefgebied voor dieren en planten. Het hele domein wordt beheerd door "Bruxelles Environnement / Leefmilieu Brussel" (BIM, BE).

De inventarisatie van de site begon in 2013–2014 met voorlopige tellingen georganiseerd door het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) en bleef beperkt tot twee keverfamilies: de Cerambycidae en de Curculionidae, om het belang van de site vast te stellen met enkele goed bekende groepen.

In 2015 ging het project "Objectief 1000" van start in samenwerking met Leefmilieu Brussel, met als doel 1000 soorten insecten en spinnen op de site te inventariseren. Voor dit project hebben we, naast de traditionele tellingen zoals directe observatie, het slepen van de kruidlaag en het gebruik van een klopscherm, geprofiteerd van de prospectievergunningen van Leefmilieu Brussel, waardoor we verschillende andere inzamelmethoden konden gebruiken zoals lichtvallen. Vanaf toen werden ook nachtelijke macrolepidoptera verzameld.

In 2019 kreeg de inventarisatie van nachtvlinders een nieuwe impuls met de studie van de microlepidoptera door zowel Guido en Willy De Prins als Steve Wullaert, en in 2021 ook door Stéphane Claerebout.

Fig. 1. Plan met de verschillende zones van de Botanische Tuin Jean Massart: 1. natte zone / zone humide, 2. boomgaard / verger collection, 3. geneeskrachtige planten / plantes médicinales, 4. arboretum, 5. evolutieve tuin / jardin évolutif. De blauwe stippen duiden de plaatsen aan waar met smeer werd gewerkt. (Naar een kaart van Leefmilieu Brussel en aangepast door Drumont & Kuhn 2019; ook opgenomen in Fagot *et al.* 2021).

Methodes

Voor de inventaris van de grote nachtvinders, die begon in 2015, hebben wij gebruik gemaakt van een automatische lichtval (Figs 2–4): het Skinner koffermodel "Jacobs", afmetingen: 45 cm × 42 cm, hoogte: 35 cm. Het toestel is voorzien van een porseleinen fitting, regenscherm, regenafvoer, stevige plexiplaten en extra plexiplaatjes om ontsnappen uit de vlinderval te voorkomen. De vlinders worden aangelokt door het UV-licht van een kwikdamplamp van 125 W. Onderaan liggen kartonnen eierdozen waarin de vlinders zich kunnen verstoppen. De lichtval wordt op een wit laken van 4 m² geplaatst. Vlinders die naast de val terechtkomen worden op die manier snel opgemerkt. De lamp wordt geactiveerd van zonsondergang tot zonsopgang. De lichtval geeft de beste resultaten tijdens warme, zwoele nachten.

De lichtvallen werden de dag vóór elk bezoek in de tuin opgesteld met een wekelijkse of tiendaagse regelmaat tijdens de maanden april–oktober, tenminste als de weersomstandigheden het toelieten en afwisselend in verschillende zones. Met deze techniek werden van 2015 tot 2021 (behalve in 2020 i.v.m. de Covid-19 pandemie) meer dan 150 nachtwoarnemingen verricht. Gezien de noodzaak van een verlengsnoer voor het gebruik van de val, kon deze alleen op de volgende plaatsen worden geplaatst:

- bij het perceel met geneeskrachtige planten (zone 3 van de kaart in Fig. 1) (Fig. 3),

Fig. 2. Type lichtval gebruikt voor de inventarisatie van de macroheterocera in de Botanische Tuin Jardin Massart van 2015 tot 2021. © Alain Drumont.

Fig. 3. Lichtval bij de zone met geneeskrachtige planten, april 2015. © Hugo Raemdonck.

- bij de evolutieve tuin (zone 5 van de kaart) (Fig. 4),
- tussen de geneeskrachtige planten en de evolutieve tuin bij de composthopen met groenafval,
- bij het natte gebied (zone 1 op de kaart), tegenover een van de vijvers van het Rood Klooster.

Voor het onderzoek van vooral microlepidoptera werden de vliedervallen voorzien van heldere of matte 125 W lampen. Ze werden op verschillende plaatsen opgesteld, soms aan de rand van de appelboomgaard (zone 2) of soms in de buurt van de geneeskrachtige planten (zone 3). Bij elk bezoek aan de tuin werd bovendien in het perceel van de evolutieve tuin (zone 5) een 125 W lamp opgehangen vóór een verticaal, wit laken met daarvoor een tafel, bedekt met een wit laken en een tweede staande lamp. Deze tafel was praktisch omdat ze onder een afdak stond en we er allerlei spullen zoals notitieboekjes, potjes e.d. op kwijt konden. Dergelijke lichtvangsten duurden vanaf het invallen van de duisternis tot 2 à 3 uur later.

Om te smeren gebruikten we gewone, rode wijn en fijne, bruine suiker, gemengd in de verhouding van ongeveer een liter wijn met een kilo suiker. Omdat we de smeer met een plantenspuit aanbrachten mocht het mengsel niet te dik worden. Er werden tijdens de schemering telkens ongeveer een 30-tal bomen bespoten op ooghoogte (zie de blauwe ronde stippen op Fig. 1). Door de geur werden heel wat vlinders gelokt. Ze kwamen op en rond de smeerplekken zitten om zich te voeden. In de vroege schemering werden steeds 2 controlerondes gemaakt om te zien welke nachtvlinders erop afkwamen.

Nadien werd zo'n controleronde om het uur uitgevoerd. Deze methode werd vooral gebruikt in het voor- en najaar.

Fig. 4. Lichtval bij de evolutieve tuin, juni 2017. © Alain Drumont.

Tijdens de bezoekdagen van Guido en Willy De Prins en van de Werkgroep Bladmineerders (Steve Wullaert *et al.*) werden in de verschillende zones van de tuin in de late namiddag tot 's avonds in de schemering wandelingen gemaakt waarbij gelet werd op vrachtsporen van rupsen op planten, vooral van bladmineerders (o.a. Gracillariidae en Nepticulidae). Enkele bladminen werden verzameld en thuis uitgekweekt tot imago's. Deze werden geprepareerd en in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen (KBIN) gedeponeerd.

Alle verzamelde exemplaren werden geprepareerd en gedetermineerd door Guido en Willy De Prins, Hugo Raemdonck, Willy Troukens en Steve Wullaert en worden geïntegreerd in de vlindercollecties van het KBIN, beheerd door Wouter Dekoninck en Stefan Kerkhof van de Erfgoeddienst. De meeste exemplaren, waargenomen tijdens de excursies van Guido en Willy De Prins en de groep van Steve Wullaert, werden ter plaatse gedetermineerd en genoteerd maar niet verzameld.

De appendix werd door Jean-Luc Boevé samengesteld.

Bespreking van enkele opmerkelijke soorten

In deze lijst worden enkele soorten besproken die in België niet gewoon zijn. De hele lijst (families, genera, soorten) is alfabetisch gerangschikt. De foto's zijn afkomstig uit andere vindplaatsen in België en dienen enkel ter illustratie.

De Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E. bezocht de tuin slechts 1 maal op 23 juni 2019 en de groep bestond uit volgende leden: Wouter Mertens, Yvon Princen, Hugo Raemdonck, Chris Steeman, Steve Wullaert. Zie het verslag van de waargenomen soorten op <https://www.bladmeneerders.be/nl/content/23-06-2019-oudergem-jardin-massart>. Met Collecting Team wordt een wisselend aantal entomologen bedoeld: Loïc Dahan, Camille De Cuyper, Alain Drumont en Hugo Raemdonck. Voor de afkortingen van de Belgische provincies zie De Prins & Steeman (2003–2022).

Crambidae – Grasmotten

Diasemiopsis ramburialis (Duponchel, 1834) – **Agaat lichtmot** (Fig. 5)

Fig. 5. *Diasemiopsis ramburialis* (Duponchel, 1834). Nederland, Zeeland, Clinge-Waterleidingbossen, 2021-10-05. ©Ingrid Bakx.

Voorkomen: zeer lokaal en zeldzaam, vóór 1980 in LG, 1 ex. te Tilff op 15.ix.1961, leg. N. Gillet (Janmouille 1962). Deze soort leeft vooral in de tropen, maar komt ook voor in het Middellandse Zeegebied van waaruit enkele exemplaren soms verder noordwaarts migreren (Slamka 2013).

Voedselplant: onbekend, maar er wordt aangenomen dat de rups op *Brassica* sp. leeft (Slamka 2013).

Tuin Jean Massart: slechts één exemplaar waargenomen op 09.vii.2021, leg. Collecting team.

Palpita vitrealis (Rossi, 1794) – **Satijnlichtmot** (Fig. 6)

Fig. 6. *Palpita vitrealis* (Rossi, 1794). Belgium, AN, Edegem, 2013-08-17. ©Leo Janssen.

Voorkomen: een niet zo gewone trekvlinder, de aantallen kunnen sterk variëren per jaar. Standvastig in Zuid-Europa van waaruit de soort elk jaar noordwaarts migreert (Slamka 2013).

Voedselplanten: verscheidene soorten Oleaceae zoals Chinees klokje (*Forsythia*), es (*Fraxinus*), jasmijn (*Jasminum*), liguster (*Ligustrum*) en olijf (*Olea*).

Tuin Jean Massart: 2 exemplaren op 07.ix.2017, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Schoenobius gigantella (Denis & Schiffermüller, 1775) – **Rietsnuitmot** (Fig. 7)

Fig. 7. *Schoenobius gigantella* (Denis & Schiffermüller, 1775). Belgium, AN, Antwerpen-Linkeroever 2005-06-18. ©Leo Janssen.

Voorkomen: een niet zo gewone soort, meer gevonden in het noorden van het land (De Prins & Steeman 2003–2022).

Voedselplanten: in de jonge scheuten van vooral riet (*Phragmites australis* (Cav.) Steud.), maar ook in liesgras (*Glyceria maxima* (Hartm.) Holmb.), net onder het wateroppervlak.

Tuin Jean Massart: 4 exemplaren, telkens één op 28.vii.2016, 18.vi.2019, 23.vi.2019 en 01.vii.2019, leg. A. Drumont, L. Dahan, C. Dekuijper, H. Raemdonck en Werkgroep Bladmijners van de V.V.E.

Depressariidae – Sikkelmotten

Agonopterix propinquella (Treitschke, 1835) – Zwartvlekkaartmot (Fig. 8)

Fig. 8. *Agonopterix propinquella* (Treitschke, 1835). Belgium, AN, Ranst, Zevenbergen, 2009-07-14. © Leo Janssen.

Voorkomen: gemeld uit alle Belgische provincies en redelijk gewoon in het noorden van het land.

Voedselplanten: verschillende soorten distels, vooral op speerdistel (*Cirsium vulgare* (Savi) Ten.) en akkerdistel (*C. arvense* (L.) Scop.).

Tuin Jean Massart: slechts één exemplaar op 07.viii.2019, leg. G. & W. De Prins.

Drepanidae – Eenstaartjes

Achlya flavicornis (Linnaeus, 1758) – Lente-orvlinder (Fig. 9)

Fig. 9. *Achlya flavicornis* (Linnaeus, 1758). Belgium, NA, Viroinval, Nismes, 2014-03-08. © Stéphane Claerebout.

Voorkomen: vrij algemeen in de Kempen en ten zuiden van Samber en Maas. Elders zeldzaam.

Voedselplant: de rups is monofaag en voedt zich in mei-juli met berkenblaadjes (*Betula*).

Tuin Jean Massart: twee vondsten: op 23.iii.2016 3 ex., leg. A. Drumont & H. Raemdonck; 24.iii.2017 1 ex., leg. Collecting Team. Telkens in een lichtval.

Cymatophorina diluta (Denis & Schiffermüller, 1775) – Eiken-orvlinder (Fig. 10)

Fig. 10. *Cymatophorina diluta* (Denis & Schiffermüller, 1775). Belgium, AN, Herselt Langdonken, 2021-09-22. © Luc Vandoninck.

Voorkomen: niet zo gewoon, vrij lokaal, komt vooral voor in het zuiden van het land, met een zwaartepunt in de Kalkstreek.

Voedselplant: de rups leeft in mei-juli op eik (*Quercus*).

Tuin Jean Massart: slechts één enkele vondst in een lichtval op 08.ix.2016, leg. A. Drumont *et al.*

Falcaria lacertinaria (Linnaeus, 1758) – Bleke eenstaart (Fig. 11)

Fig. 11 *Falcaria lacertinaria* (Linnaeus, 1758). Belgium, NA, Viroinval, Vierves-sur-Viroin, 2021-08-04. © Stéphane Claerebout.

Voorkomen: vrij zeldzaam maar verspreid in de grotere bosgebieden van het land vooral in de Kempen en het zuiden van het land.

Voedselplanten: de rupsen voeden zich in mei en later van juni tot begin oktober op berk (*Betula*) en els (*Alnus*). Er zijn twee generaties per jaar.

Tuin Jean Massart: op 28.vii.2016 2 ex. en op 08.viii.2020 1 ex., telkens in lichtval, leg. A. Drumont *et al.* & Collecting Team.

Polyploca ridens (Fabricius, 1787) – **Groenige orvlinder** (Fig. 12)

Fig. 12. *Polyploca ridens* (Fabricius, 1787). Belgium, NA, Heure, 2021-05-21. © Hugo Wouters.

Voorkomen: vrij zeldzaam, komt vooral voor in oudere eikenbossen in de Kempen en in het zuiden van het land.

Voedselplant: de rups leeft in mei-juni op eik (*Quercus*).

Tuin Jean Massart: één exemplaar op 30.iii.2017 en 2 exemplaren op 19.iv.2018, telkens in een lichtval, leg. Collecting Team.

Erebidae – Spinneruilen

Callimorpha dominula (Linnaeus, 1758) – **Bonte beer** (Fig. 13)

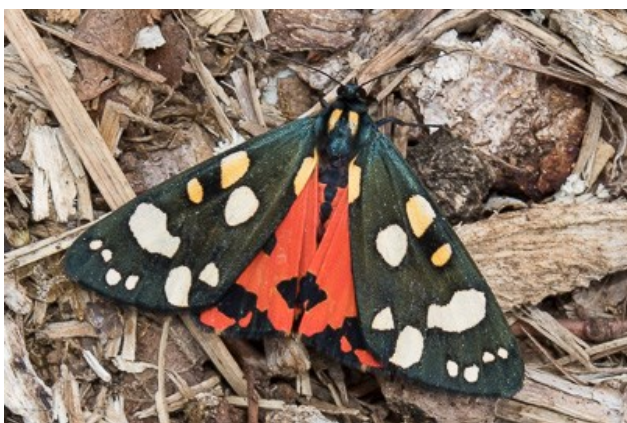

Fig. 13. *Callimorpha dominula* (Linnaeus, 1758). Belgium, NA, Han-sur-Lesse, 2017-06-12. © Chris Steeman.

Voorkomen: zeldzaam in de oude bossen van Midden-Brabant. Ten zuiden van Samber en Maas verspreid en lokaal algemeen.

Voedselplanten: de rupsen zijn niet kieskeurig en voeden zich vanaf september, en na overwintering, tot einde mei op diverse kruidachtige planten en struiken zoals brandnetel (*Urtica dioica* L.), vergeet-mij-nietje (*Myosotis*), smeewortel (*Symphytum officinale* L.), boterbloem (*Ranunculus*), kamperfoelie (*Lonicera*), moerasspirea (*Filipendula ulmaria* (L.) Maxim.), braam (*Rubus*) en wilg (*Salix*).

Tuin Jean Massart: 1 waarneming op 23.vi.2019 door de Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E. en twee lichtvangsten op 01.vii.2019, leg. A. Drumont *et al.*

Eilema lurideola (Zincken, 1817) – **Plat beertje** (Fig. 14)

Fig. 14. *Eilema lurideola* (Zincken, 1817). Belgium, LI, Herbricht, 2020-06-24. © Joseph Gorissen.

Voorkomen: overal redelijk gewoon.

Voedselplanten: de rupsen voeden zich vanaf augustus, en na overwintering, tot mei vooral met boom- en steenkorstmossen (*Lichenopsida*), en soms ook met bladeren van sleedoorn (*Prunus spinosa*), meidoorn (*Crataegus*), braam (*Rubus*) en bosrank (*Clematis*).

Tuin Jean Massart: een waarneming op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E., en een lichtvangst op 09.vii.2021, leg. Collecting Team.

Gelechiidae – Tastermotten

Aproaerema larseniella (Gozmány, 1957) – **Bandpalpmot** (Fig. 15)

Fig. 15. *Aproaerema larseniella* (Gozmány, 1957). Belgium, VB, Zichem, 2018-07-04. © Marc Herremans.

Voorkomen: Verspreid over het hele land maar overal zeldzaam, kan soms met tientallen exemplaren rond de voedselplant vliegend worden waargenomen.

Voedselplanten: de rups leeft op samengesponnen blaadjes van rolklaver (*Lotus corniculatus* L.) en moerasrolklaver (*L. pedunculatus* Cav.).

Tuin Jean Massart: één exemplaar waargenomen op 24.vii.2019, leg. G. & W. De Prins.

Aproaerema taeniolella (Zeller, 1839) – Brede bandpalpmot (Fig. 16)

Fig. 16. *Aproaerema taeniolella* (Zeller, 1839). Belgium, LX, Torgny (Rouvroy), 2018-06-09. ©Wouter Mertens.

Voorkomen: zeer zeldzaam, werd slechts zeer sporadisch en verspreid waargenomen.

Voedselplanten: de rups leeft vooral op rolklaver (*Lotus corniculatus* L.), maar ook op andere Fabaceae zoals klaver (*Trifolium*), paardehoeftklaver (*Hippocrepis comosa* L.) of rupsklaver (*Medicago*).

Tuin Jean Massart: slechts één exemplaar, waargenomen op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E. Het exemplaar werd niet verzameld, enkel gefotografeerd.

Carpatolechia fugitivella (Zeller, 1839) – Streepsmalpalpmot (Fig. 17)

Fig. 17. *Carpatolechia fugitivella* (Zeller, 1839). Belgium, AN, Ranst Zevenbergen, 2009-07-14. © Leo Janssen.

Voorkomen: wijd verspreid, vermeld uit alle provincies, maar overal zeldzaam.

Voedselplanten: hoofdzakelijk op olm (*Ulmus*), maar ook op allerlei andere loofbomen en struiken zoals eik (*Quercus*), hazelaar (*Corylus*), zoete kers (*Prunus avium* (L.) L.), vuurdoorn (*Pyracantha coccinea* M. Roem.), esdoorn (*Acer*), linde (*Tilia*) en es (*Fraxinus*).

Tuin Jean Massart: 11 exemplaren waargenomen op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E.

Dichomeris ustalella (Fabricius, 1794) – Roestkleurige palpmot (Fig. 18)

Fig. 18. *Dichomeris ustalella* (Fabricius, 1794). Belgium, NA, Grand Quarti (Réserve naturelle) 2017-05-17. © Chris Steeman.

Voorkomen: lokaal en zeer zeldzaam, komt vooral voor in de zuidelijk helft van het land. Nog niet waargenomen in AN, OV en WV.

Voedselplanten: op verschillende soorten loofbomen zoals haagbeuk (*Carpinus*), berk (*Betula*), linde (*Tilia*) of wilg (*Salix*).

Tuin Jean Massart: één waarneming op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E.

Geometridae – Spanners

Apocheima hispidaria (Denis & Schiffermüller, 1775) – Voorjaarsspanner (Fig. 19)

Fig. 19. *Apocheima hispidaria* (Denis & Schiffermüller, 1775). Belgium, NA, Viroinval, Vierves-sur-Viroin, 2011-03-06. © Stéphane Claerebout.

Voorkomen: plaatselijk algemeen in oude eikenbossen maar zeldzaam in Oost- en West-Vlaanderen.

Voedselplanten: de rups is van april tot juli vooral te vinden op eik (*Quercus*), soms ook op olm (*Ulmus*), berk (*Betula*) en verschillende soorten fruitbomen.

Tuin Jean Massart: op 09.iii.2018 slechts 1 enkele vangst in een lichtval, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Catarhoe cuculata (Hufnagel, 1767) – Bonte walstrosspanner (Fig. 20)

Voorkomen: een zeldzame en lokale soort die vooral in het zuiden van het land voorkomt.

Fig. 20. *Catarhoe cuculata* (Hufnagel, 1767). Belgium, LX, Nasogne, 2019-06-18. © Chris Steeman.

Voedselplanten: de rups voedt zich in juli-september met walstro (*Galium sylvaticum* L., *G. verum* L. en *G. mollugo* L.).

Tuin Jean Massart: enige waarneming op 13.viii.2021, leg. Collecting Team.

Hemistola chrysoprasaria (Esper, 1795) – **Tere zomervlinder** (Fig. 21)

Fig. 21. *Hemistola chrysoprasaria* (Esper, 1795). Belgium, LX, Tienne des Vignes (Tellin), 2018-06-02. © Chris Steeman.

Voorkomen: niet zo gewoon, een soort die vooral in het zuiden van het land voorkomt.

Voedselplanten: de rups leeft vanaf augustus op bosrank (*Clematis vitalba* L.) en verpopt na overwintering in juni. Ook in tuinen op gekweekte *Clematis*.

Tuin Jean Massart: in lichtval op 30.vi.2017 1 ex., leg. A. Drumont & H. Raemdonck; op 09.vii.2021 1 ex. in dezelfde lichtval, leg. Collecting Team.

Horisme tersata (Denis & Schiffermüller, 1775) – **Egale bosrankspanner** (Fig. 22)

Voorkomen: een vrij zeldzame soort, evenwel vermeld uit alle Belgische provincies.

Voedselplant: de rups voedt zich in juli-september met bosrank (*Clematis vitalba* L.) en in de Kalkstreek ook op grote anemoon (*Anemone sylvestris* L.).

Tuin Jean Massart: in lichtval op 27.v.2016 1 ex., leg. A. Drumont, L. Dahan & H. Raemdonck, en een waarneming op 13.viii.2021, leg. Collecting Team.

Fig. 22. *Horisme tersata* (Denis & Schiffermüller, 1775). Belgium, AN, Hoboken, Hobokense Polder, 2014-04-26. © Leo Janssen.

Idaea trigeminata (Haworth, 1809) – **Zuidelijke stipspanner** (Fig. 23)

Fig. 23. *Idaea trigeminata* (Haworth, 1809). Belgium, WV, Izegem, 2021-06-28. © Pol Deleersnyder.

Voorkomen: een zeer lokale en zeldzame soort, erg weinig gevonden.

Voedselplanten: de rups voedt zich vanaf augustus met varkensgras (*Polygonum aviculare* L.) en klimop (*Hedera helix* L.) en verpopt na overwintering in mei.

Tuin Jean Massart: slechts één vondst in lichtval op 24.v.2018, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Macaria wauaria (Linnaeus, 1758) – **Zwarte-w-vlinder** (Fig. 24)

Fig. 24. *Macaria wauaria* (Linnaeus, 1758). Belgium, AN, Kapellen, Dorpskern, 2014-07-04. © Chris Steeman.

Voorkomen: overal aanwezig, maar sterk achteruit gegaan afgelopen jaren.

Voedselplanten: de rups voedt zich in april-mei met bladeren van bessenstruiken. Meestal te vinden in tuinen op aalbes (*Ribes rubrum* L.) en op kruisbes (*R. uva-crispa* L.).

Tuin Jean Massart: jaarlijks enkele vangsten in juni-juli in lichtval, leg. A. Drumont *et al.* Ter plaatse niet zeldzaam.

Pasiphila chloerata (Mabille, 1870) – Sleedoorndwergspanner (Fig. 25)

Fig. 25. *Pasiphila chloerata* (Mabille, 1870). Belgium, AN, Edegem, 2014-04-29. © Leo Janssen.

Voorkomen: geen gewone soort, vooral gevonden in het noorden van het land.

Voedselplant: de rups is in april te vinden op bloeiende sleedoorn (*Prunus spinosa* L.).

Tuin Jean Massart: enige waarneming op 23.vi.2019: 5 imago's, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E.

Philereme transversata (Hufnagel, 1767) – Wegedoorntspanner (Fig. 26)

Fig. 26. *Philereme transversata* (Hufnagel, 1767). Belgium, NA, (Rochefort) Petite Tinaimont - Champs Spaloux, 2018-06-25. © Chris Steeman.

Voorkomen: zeldzaam, komt vooral in het zuiden van het land voor.

Voedselplant: de rups leeft in april-juni op wegedoorn (*Rhamnus cathartica* L.), sporkehout (*Frangula alnus* Mill.) en sleedoorn (*Prunus spinosa* L.).

Tuin Jean Massart: twee vondsten in lichtval: op 06.vii.2016 1 ex. en op 01.vii.2019 3 ex., telkens in lichtval, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Scopula imitaria (Hübner, 1799) – Ligusterstipspanner (Fig. 27)

Fig. 27. *Scopula imitaria* (Hübner, 1799). Belgium, HA, Argilière du Sterreberg, 2018-07-29. © Chris Steeman.

Voorkomen: vrij gewoon in het noorden van het land, in het zuiden merkbaar zeldzamer.

Voedselplant: de rups voedt zich vanaf juli, en na overwintering, tot in mei met wilde liguster (*Ligustrum vulgare* L.) en haagliguster (*L. ovalifolium* Hassk.).

Tuin Jean Massart: twee vondsten in lichtval: op 06.vii.2016 2 ex. en op 11.viii.2017 1 ex., leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Thera variata (Denis & Schiffermüller, 1775) – Sparspanner (Fig. 28)

Voorkomen: zeker niet gewoon tot zeldzaam. De determinatie is niet zo makkelijk; bij de mannetjes geven de antennes uitsluitel.

Voedselplanten: de rups voedt zich in juli, en later vanaf september tot na de winter in mei met naalden van spar (*Picea*) en den (*Pinus*) (Pinaceae). Er zijn twee generaties per jaar.

Tuin Jean Massart: verschillende vangsten in lichtval in mei-juni en in september, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Fig. 28. *Thera variata* (Denis & Schiffermüller, 1775). Belgium, LG, Chaudfontaine, 2020-06-17. © Damien Gailly.

Gracillariidae – mineermotten

Caloptilia honoratella (Rebel, 1914) – Bleke esdoornstelmtot (Fig. 29)

Fig. 29. *Caloptilia honoratella* (Rebel, 1914). Belgium, Tuin Jean Massart, 2021-09-10. © Stéphane Claerebout.

Voorkomen: de eerste melding in België komt uit 2006. Sindsdien vrij verspreid maar nog steeds zeldzaam en lokaal, nog niet uit VB gemeld!

Voedselplant: mineerder in de bladeren van gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus* L.).

Tuin Jean Massart: één exemplaar waargenomen op 10.ix.2021, leg. S. Claerebout (Fig. 29).

Parornix scoticella (Stainton, 1850) – Appelzebramot (Fig. 30)

Fig. 30. *Parornix scoticella* (Stainton, 1850). Belgium, AN, Grenspark Kalmthoutse Heide, De Ster, 2019-09-28. © Damien Gailly.

Voorkomen: een zeldzame en lokale soort, nog niet gemeld uit VB!

Voedselplanten: de rups maakt een bladmineer op lijsterbes (*Sorbus aucuparia* L.) en meelbes (*S. aria* (L.) Crantz), maar leeft ook op andere Rosaceae zoals appelbomen (*Malus*) en dwergmispel (*Cotoneaster*). De appelboomgaard in de tuin is de beste plaats om naar bladmineerders te zoeken in het najaar.

Tuin Jean Massart: een vijftigtal bladmineerders op appelbomen in de boomgaard en dat op verscheidene variëteiten van appel (*Malus*), 15.ix.2018, leg. G. & W. De Prins.

Heliozelidae – Zilvervlekmotten

Antispila treitschkiella (Fischer von Röslerstamm, 1843) – Kleine kornoeljegeatjesmaker (Fig. 31)

Fig. 31. *Antispila treitschkiella* (Fischer von Röslerstamm, 1843). Belgium, WV, Deerlijk, 2020-05-10. © Ruben Recour.

Voorkomen: in België in alle provincies gevonden maar steeds zeldzaam.

Voedselplant: de rups mineert in de blaadjes van gele kornoelje (*Cornus mas* L.).

Tuin Jean Massart: eenmaal waargenomen op 04.viii.2019, leg. Collecting Team. Het exemplaar werd niet verzameld.

Hepialidae – Wortelboorders

Phymatopus hecta (Linnaeus, 1758) – Heidewortelboorder (Fig. 32)

Fig. 32. *Phymatopus hecta* (Linnaeus, 1758). Belgium, AN, Hoboken, Hobokense Polder, 2010-06-12. © Leo Janssen.

Voorkomen: gemeld uit alle Belgische provincies maar lokaal en niet gewoon.

Voedselplanten: de rups voedt zich vanaf augustus, en na overwintering, tot in april met de wortels van adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn), sleutelbloem (*Primula*), zuring (*Rumex*), dopheide (*Erica*) en andere kruidachtige planten.

Tuin Jean Massart: slechts één lichtvangst op 08.viii.2020, leg. Collecting Team.

Nepticulidae – Dwergmineermotten

Etainia decentella (Herrich-Schäffer, 1855) –
Esdoornvruchtmineermot (Fig. 33)

Fig. 33. *Etainia decentella* (Herrich-Schäffer, 1855). Belgium, NA, Wavreille, 2017-05-31. © Chris Steeman.

Voorkomen: vermeld uit alle provincies maar steeds zeldzaam.

Voedselplant: de rups maakt een mijntje in de vruchtjes van gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus* L.).

Tuin Jean Massart: één exemplaar op 24.vii.2019, leg. G. & W. De Prins.

Stigmella regiella (Herrich-Schäffer, 1855) –
Veelkleurige mineermot (Fig. 34)

Fig. 34. *Stigmella regiella* (Herrich-Schäffer, 1855). Belgium, VB, Averbode, Vierkensbroek, 2017-08-26. © Chris Steeman.

Voorkomen: vermeld uit alle provincies maar steeds zeldzaam.

Voedselplanten: de rups mineert de bladeren van meidoorn (*Crataegus*), soms ook van mispel (*Mespilus*).

Tuin Jean Massart: vijf bladmineerders op meidoorn (*Crataegus*) op 13.x.2018, leg. G. & W. De Prins.

Noctuidae – Uilen

Anaplectoides prasina (Denis & Schiffermüller, 1775)
– Bruine groenuil (Fig. 35)

Voorkomen: in alle provincies gevonden maar meestal toch zeldzaam.

Fig. 35. *Anaplectoides prasina* (Denis & Schiffermüller, 1775). Belgium, AN, Ranst-Zevenbergen, 2000-06-19. © Leo Janssen.

Voedselplanten: de rups leeft van september tot na de winter in mei op divers struiken en kruidachtige planten zoals framboos (*Rubus idaeus* L.), braam (*Rubus fruticosus* L.), kamperfoelie (*Lonicera*), bosbes (*Vaccinium myrtillus* L.), adelaarsvaren (*Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn) en zuring (*Rumex*).

Tuin Jean Massart: slechts één waarneming op 01.vii.2016, leg. A. Drumont *et al.*

Apamea epomidion (Haworth, 1809) –
Zwartrandgrasuil (Fig. 36)

Fig. 36. *Apamea epomidion* (Haworth, 1809). Belgium, NA, Comogne (réserve naturelle), 2021-06-11. © Chris Steeman.

Voorkomen: een zeer zeldzame soort die meer in het zuiden van het land gevonden wordt.

Voedselplanten: de rups voedt zich van augustus, en na overwintering, tot begin maart op diverse grassen zoals ruwe smele (*Deschampsia cespitosa* (L.) P.Beauv.) en kropaar (*Dactylis glomerata* L.).

Tuin Jean Massart: slechts één lichtvangst op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E.

Calophasia lunula (Hufnagel, 1766) – Vlasbekuiltje (Fig. 37)

Voorkomen: erg lokaal en zeldzaam, toch voorkomend in heel het land. In het Brussels gewest vooral op spoorwegterreinen.

Voedselplant: de rups voedt zich in mei-juni, en later in juli-september uitsluitend op vlasbekje (*Linaria vulgaris* Mill.)

Fig. 37. *Calophasia lunula* (Hufnagel, 1766). Belgium, NA, Sclaigneux, (Andenne), 2018-07-15. © Chris Steeman.

Tuin Jean Massart: waarneming van 2 rupsen op 06.viii.2015 op vlasbekje, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

***Deltote bankiana* (Fabricius, 1775) – Zilverstreep (Fig. 38)**

Fig. 38. *Deltote bankiana* (Hufnagel, 1766). Belgium, AN, Postel – Ronde Put, 2022-05-14. © Lieven Decrick.

Voorkomen: in het hele land vrij algemeen en verspreid in grazige, niet te droge terreinen. In het Brusselse was de soort tussen 1970 en 2000 zeer algemeen, maar de populaties verdwenen haast gelijktijdig omstreeks het jaar 2000 door het verlies van geschikte biotopen.

Voedselplanten: de rupsen voeden zich in juli–september met grassen zoals pijpenstrootje (*Molinia caerulea* (L.) Moench) zegge (*Carex*), beemdgras (*Poa*) en duinriet (*Calamagrostis epigejos* (L.) Roth) (Poaceae).

Tuin Jean Massart: slechts één vondst in lichtval op 22.vi.2017, leg. A. Drumont *et al.*

***Hada plebeja* (Linnaeus, 1761) – Schaaruil (Fig. 39)**

Voorkomen: geen gewone soort met een voorkeur voor zandige terreinen. De laatste jaren wat minder zeldzaam in het Brussels gewest.

Voedselplanten: de rups voedt zich in juni–juli en later in augustus–oktober met wortels en de onderste bladeren van kruidachtige planten zoals luzerne (*Medicago sativa* L.), klein streepzaad (*Crepis capillaris* (L.) Wallr.) en muizenoor (*Pilosella officinarum* Vaill.). Er zijn

Fig. 39. *Hada plebeja* (Linnaeus, 1761). Belgium, AN, Edegem, 2011-05-10. © Leo Janssen.

twee generaties per jaar.

Tuin Jean Massart: jaarlijks enkele lichtvangsten in mei–juni, leg. A. Drumont.

***Hadena bicurris* (Hufnagel, 1766) – Gewone silene-uil (Fig. 40)**

Fig. 40. *Hadena bicurris* (Hufnagel, 1766). Belgium, AN, Edegem, 2013-07-31. © Leo Janssen.

Voorkomen: wijd verbreid maar zeker niet algemeen voorkomend.

Voedselplanten: de rups voedt zich vanaf augustus, en na de winter tot in juli met de bloemen en onrijpe zaden van diverse koekoeksbloemen (*Melandrium*) en andere silene-soorten, evenals zeepkruid (*Saponaria officinalis* L.).

Tuin Jean Massart: slecht één enkele lichtvangst op 05.vii.2018, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

***Lacanobia w-latinum* (Hufnagel, 1766) – Brede-w-uil (Fig. 41)**

Voorkomen: overal in het land, maar minder en minder gewoon.

Voedselplanten: de rups voedt zich in juli–september met diverse lage planten zoals brem (*Cytisus scoparius* (L.) Link), braam (*Rubus fruticosus* L.) en zuring (*Rumex*).

Tuin Jean Massart: slechts een eenmalige lichtvangst op 15.vi.2017, leg. A. Drumont *et al.*

Fig. 41. *Lacanobia w-latinum* (Hufnagel, 1766). Belgium, AN, Edegem, 2014-06-05. © Leo Janssen.

***Moma alpium* (Osbeck, 1778) – Gevlekte groenuil (Fig. 42)**

Fig. 42. *Moma alpium* (Osbeck, 1778). Belgium, HA, Chimay, Bailièvre, 2020-06-03. © Stéphane Claerebout.

Voorkomen: wijdverbreid in eikenbossen en vrij zeldzaam in Laag- en Midden-België; algemener ten zuiden van Samber en Maas.

Voedselplanten: de rups voedt zich in boomkruinen vooral met bladeren van eik (*Quercus*) in juni–september, maar in mindere mate ook van beuk (*Fagus*), berk (*Betula*), populier (*Populus nigra* L.), lijsterbes (*Sorbus aucuparia* L.) en wilde kastanje (*Aesculus hippocastanum* L.).

Tuin Jean Massart: in dezelfde nacht 2 ex. in twee verschillende lichtvallen op 18.viii.2017, leg. A. Drumont *et al.*

***Nonagria typhae* (Thunberg, 1784) – Lisdoddeboorder (Fig. 43)**

Voorkomen: zeldzaam en erg lokaal, gebonden aan natte gebieden waar lis groeit.

Voedselplanten: de rups leeft vanaf augustus, en na overwintering tot in juli in de stengels van lisdodde (*Typha latifolia* L. en *T. angustifolia* L.) en mattenbies (*Scirpus lacustris* L.).

Tuin Jean Massart: twee exemplaren waargenomen op 13.viii.2021, leg. Collecting Team.

Fig. 43. *Nonagria typhae* (Thunberg, 1784). Belgium, AN, Edegem, 2015-08-04. © Leo Janssen.

***Panthea coenobita* (Esper, 1785) – Schijn-nonvlinder (Fig. 44)**

Fig. 44. *Panthea coenobita* (Esper, 1785). Belgium, NA, Behotte (réserve naturelle), 2018-07-03. © Chris Steeman.

Voorkomen: zeldzaam, meer voorkomend in het zuiden van het land

Voedselplanten: de rups voedt zich in juni–oktober met naalden van spar (*Picea*), den (*Pinus*) en lork (*Larix*).

Tuin Jean Massart: slechts 3 exemplaren waargenomen op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E.

***Peridroma saucia* (Hübner, 1808) – Blauwvleugeluil (Fig. 45)**

Fig. 45. *Peridroma saucia* (Hübner, 1808). Belgium, NA, Grignaux et Hérumont (Rochefort), 2019-10-19. © Chris Steeman.

Voorkomen: een zeer onregelmatige trekvlinder waarvan de aantallen jaarlijks sterk schommelen.

Voedselplanten: de rups voedt zich met allerlei kruidachtige planten zoals paardebloem (*Taraxacum*), klaver (*Trifolium*), koolzaad (*Brassica napus* L.) en sla (*Lactuca*). De rups is gemakkelijk op te kweken met zuring (*Rumex*).

Tuin Jean Massart: een eenmalige lichtvangst op 10.ix.2015, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Photedes minima (Haworth, 1809) – **Bochtige smeeluil** (Fig. 46)

Fig. 46. *Photedes minima* (Haworth, 1809). Belgium, NA, Grand Quart (réserve naturelle), 2018-06-18. © Chris Steeman.

Voorkomen: een zeldzame soort in België.

Voedselplanten: de rups voedt zich vanaf augustus, en na overwintering tot begin juni met bochtige en ruwe smele (*Deschampsia flexuosa* (L.) Trin. en *D. cespitosa* (L.) P.Beauv.).

Tuin Jean Massart: een eenmalige lichtvangst op 28.vi.2018, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Sideridis rivularis (Fabricius, 1775) – **Gevorkte sileneuil** (Fig. 47)

Fig. 47. *Sideridis rivularis* (Fabricius, 1775). Belgium, AN, Willebroek, Broek Denaeyer (provinciaal groendomein), 2006-05-12. © Leo Janssen.

Voorkomen: wijd verbreid en toch zeldzaam.

Voedselplanten: de rups eet van juli tot begin oktober de bloemen en de onrijpe zaadjes van koekoeksbloemen (*Melandrium*) en verscheidene silene-soorten.

Tuin Jean Massart: jaarlijks enkele lichtvangsten in juni–september, leg. A. Drumont & H. Raemdonck.

Tiliacea citrigo (Linnaeus, 1758) – **Lindegouduil** (Fig. 48)

Fig. 48. *Tiliacea citrigo* (Linnaeus, 1758). Belgium, AN, Edegem, 2015-09-10. © Leo Janssen.

Voorkomen: een zeldzame soort in België.

Voedselplant: de rups ontwikkelt zich in mei–juni op linde (*Tilia*).

Tuin Jean Massart: blijkbaar lokaal niet zo zeldzaam want verschillende lichtvangsten in september–oktober, leg. A. Drumont *et al.*

Notodontidae – Tandvlinders

Drymonia obliterata (Esper, 1785) – **Beukentandvlinder** (Fig. 49)

Fig. 49. *Drymonia obliterata* (Esper, 1785). Belgium, LX, Ri d'Howisse (réserve naturelle), 2018-06-27. © Chris Steeman.

Voorkomen: een erg lokale soort die in de oude Brabantse bossen en in het zuiden van het land meer voorkomt.

Voedselplanten: de rups voedt zich in juli–september met beuk (*Fagus*), eik (*Quercus*) en berk (*Betula*).

Tuin Jean Massart: vrij gewoon in lichtvallen van einde mei tot half augustus, leg. A. Drumont *et al.*

Pyralidae – Lichtmotten

Zophodia grossulariella (Hübner, 1809) –
Kruisbeslichtmot (Fig. 50)

Fig. 50. *Zophodia grossulariella* (Hübner, 1809). Belgium, LG, Henri-Chapelle, 2021-04-29. © D. Moonen.

Voorkomen: een zeldzame soort in België, maar wel vermeld uit alle provincies.

Voedselplant: de rups leeft op de bessen van kruisbes (*Ribes uva-crispa* L.).

Tuin Jean Massart: op 19.iv.2018 en 10.v.2021, telkens één exemplaar, leg. Collecting Team.

Spingidae – Pijlstaarten

Proserpinus proserpina (Pallas, 1772) –
Teunisbloempijlstaart (Figs 51, 52)

Fig. 51. *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772). Belgium, BR, Schaarbeek, 2016-06-11. © Bernard Pasau.

Fig. 52. *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772), rups. Belgium, BR, Oudergem, Tuin Jean Massart, 2017-07-16. © Thierry Bruffaerts.

Voorkomen: vijftig jaar geleden alleen aanwezig in de Gaume. Tegenwoordig vermeld uit alle provincies in mei-juni.

Voedselplanten: de rups is in juli-augustus te vinden op wilgenroosje (*Epilobium angustifolium* L.), basterdwederik (*E. palustre* L.), kattenstaart (*Lythrum salicaria* L.) en teunisbloem (*Oenothera*).

Tuin Jean Massart: op 16.vii.2017 een volwassen rups naast een partij wilgenroosjes, leg. T. Bruffaerts (Fig. 52). Geen andere waarnemingen.

Tortricidae – Bladrollers

Acleris bergmanniana (Linnaeus, 1758) – Gouden boogbladroller (Fig. 53)

Fig. 53. *Acleris bergmanniana* (Linnaeus, 1758). Belgium, WV, Koksijde-Doornpanne, 2005-06-17. © Leo Janssen.

Voorkomen: gemeld uit alle provincies, maar toch erg lokaal en zeldzaam.

Voedselplanten: de rups leeft op roos (*Rosa*) en wegedoorn (*Rhamnus cathartica* L.).

Tuin Jean Massart: eenmaal waargenomen op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E.

Apotomis sororculana (Zetterstedt, 1839) – Variabele marmerbladroller (Fig. 54)

Fig. 54. *Apotomis sororculana* (Zetterstedt, 1839). Belgium, LG, Vallée de la Holzwarche, (réserve naturelle), 2019-06-25. © Chris Steeman.

Voorkomen: wijd verbreid in België maar lang niet gewoon.

Voedselplant: de rups leeft tussen samengesponnen bladeren van berk (*Betula*).

Tuin Jean Massart: één exemplaar op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmeeerders van de V.V.E.

Clepsis rurinana (Linnaeus, 1758) – **Cirkelbladroller** (Fig. 55)

Voorkomen: een zeldzame soort, vermeld uit alle Belgische provincies behalve uit WV, maar telkens lokaal en zeldzaam.

Fig. 55. *Clepsis rurinana* (Linnaeus, 1758). Belgium, LI, Altenbroek, 2016-06-28. © Chris Steeman.

Voedselplanten: de rups leeft polyfaag tussen de bladeren van bomen, struiken en lage planten uit verschillende plantenfamilies.

Tuin Jean Massart: op 23.vi.2019 en 06.ix.2021, telkens één exemplaar, leg. Werkgroep Bladmeeerders van de V.V.E. en Collecting Team.

Epinotia nanana (Treitschke, 1835) – **Kleine oogbladroller** (Fig. 56)

Fig. 56. *Epinotia nanana* (Treitschke, 1835). Belgium, AN, Willebroek-Broek Denaeyer, (provinciaal domein), 2004-06-10. © Leo Janssen.

Voorkomen: een zeldzame soort, vermeld uit alle provincies behalve HA.

Voedselplanten: de jonge rups leeft in een naald van fijnspar (*Picea abies* (L.) H.Karst.) of zilverspar (*Abies alba* Mill.). Na de overwintering in die naald spint ze een zijden tube vlakbij.

Tuin Jean Massart: één exemplaar op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmeeerders van de V.V.E. Het exemplaar werd niet verzameld.

Epinotia signatana (Douglas, 1845) – **Bruine oogbladroller** (Fig. 57)

Voorkomen: een erg zeldzame soort in België.

Voedselplanten: de rups leeft op meidoorn (*Crataegus*), appel (*Malus sylvestris* (L.) Mill.) en pruim (*Prunus*).

Tuin Jean Massart: één exemplaar op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmeeerders van de V.V.E. Het exemplaar werd niet verzameld.

Fig. 57. *Epinotia signatana* (Douglas, 1845). Belgium, NA, Olloy-sur-Viroin, 2017-06-03. © Eef Thoen.

Grapholita janthinana (Duponchel, 1843) – **Rookkleurige fruitmot** (Fig. 58)

Fig. 58. *Grapholita janthinana* (Duponchel, 1843). Belgium, AN, Mortsels, 2006-07-20. © Leo Janssen.

Voorkomen: vermeld uit alle Belgische provincies maar toch eerder zeldzaam.

Voedselplant: de rups leeft in de vruchten van meidoorn (*Crataegus*).

Tuin Jean Massart: één exemplaar op 24.vii.2019, leg. G. & W. De Prins.

Grapholita lobarzewskii (Nowicki, 1860) – **Kleine fruitmot** (Fig. 59)

Fig. 59. *Grapholita lobarzewskii* (Nowicki, 1860). Belgium, OV, Sint-Amandsberg, 2021-06-11. © Marc Batsleer.

Voorkomen: vermeld uit alle Belgische provincies maar zeer zeldzaam, gemakkelijker te vinden als rups.

Voedselplanten: de rups leeft in appels (*Malus*) en pruimen (*Prunus*).

Tuin Jean Massart: één exemplaar op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmeeerders van de V.V.E.

Piniphila bifasciana (Haworth, 1811) –
Tweebandbladroller (Fig. 60)

Fig. 60. *Piniphila bifasciana* (Haworth, 1811). Belgium, AN, Schoten, (Koningshof), 2021-07-03. © Tim Vochten.

Voorkomen: vermeld uit alle Belgische provincies, maar vooral waargenomen in de Kempen, elders zeldzamer.

Voedselplanten: de rups leeft in een los spinsel tussen de scheuten en mannelijke bloemen van grove den (*Pinus sylvestris* L.) en zeeden (*P. pinaster* Aiton).

Tuin Jean Massart: één exemplaar waargenomen op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmeeerders van de V.V.E. Het exemplaar werd niet verzameld.

Strophedra weirana (Douglas, 1850) –
Beukenbladroller (Fig. 61)

Fig. 61. *Strophedra weirana* (Douglas, 1850). Belgium, AN, Ranst, Zevenbergen, 2009-05-16. © Leo Janssen.

Voorkomen: vermeld uit alle Belgische provincies, behalve HA, maar nergens gewoon.

Voedselplant: de rups leeft tussen twee samengesponnen bladeren van beuk (*Fagus sylvatica* L.) en overwintert daarin als pop.

Tuin Jean Massart: één exemplaar waargenomen op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmeeerders van de V.V.E. Het exemplaar werd niet verzameld.

Yponomeutidae – Stippelmotten

Paraswammerdamia albicapitella (Scharfenberg, 1805) –
Witkraagduifmot (Fig. 62)

Fig. 62. *Paraswammerdamia albicapitella* (Scharfenberg, 1805). Belgium, LG, Le Rocheux, 2020-06-03. © Damien Gailly.

Voorkomen: een zeldzame soort in het hele land.

Voedselplant: de rups mineert monofaag in de blaadjes van sleedoorn (*Prunus spinosa* L.).

Tuin Jean Massart: drie exemplaren waargenomen op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmeeerders van de V.V.E. De exemplaren werden niet verzameld.

Ypsolophidae – Spitskopmotten

Ypsolopha sequella (Clerck, 1759) –
Panterspitskopmot (Fig. 63)

Fig. 63. *Ypsolopha sequella* (Clerck, 1759). Belgium, AN, Edegem, 2013-08-18. © Leo Janssen.

Voorkomen: zeker geen gewone soort in België, wel verspreid over het hele land. Heeft zich langzaam vanuit het zuidoosten van België verspreid over alle provincies.

Voedselplanten: de rups leeft meestal op Spaanse aak (*Acer campestre* L.), maar soms ook op andere *Acer*-soorten.

Tuin Jean Massart: slechts één waarneming op 23.vi.2019, leg. Werkgroep Bladmineerders van de V.V.E. Dit is wel een erg vroege waarneming want de hoofdvliegtijd valt in juli–augustus. Het exemplaar werd niet verzameld.

Besluit

Tijdens de inventarisatieperiode werden in het totaal 501 soorten nachtvlinders waargenomen (zie de lijst op http://www.phegea.org/Phegea/Appendices/Phegea50-4_S1.pdf). In deze appendix worden alle waargenomen soorten opgesomd met aanduiding van het aantal waarnemingen en het totaal aantal exemplaren, waargenomen of verzameld. Enkele bijzondere soorten werden hierboven kort besproken. Het is merkwaardig dat tijdens deze periode tientallen soorten die gewoon voorkomen in het omliggende gebied niet werden waargenomen. Dit kan verklaard worden door het feit dat niet alle zoek- en vangmethoden werden gebruikt. Hierbij wordt o. a. gedacht aan feromonen voor Sesiidae, het waarnemen van nachtvlinders 's avonds op nectarplanten zoals *Buddleia*, en door het aanplanten van waardplanten voor het aanlokken van bepaalde *Cucullia*-soorten.

Dankwoord

Volgende fotografen stelden hun foto's ter beschikking, waarvoor onze dank: Marc Batsleer, Ingrid Bakx, Daniel Benders, Lieven Decrick, Pol Deleersnyder, Damien Gailly, Joseph Gorissen, Leo Janssen, Wouter Mertens, D. Moonen, Bernard Pasau, Ruben Recour, Chris Steeman, Eef Toen, Luc Vandoninck, Tim Vochten, Hugo Wouters.

Deze publicatie is het resultaat van een onderzoek naar de entomofauna van de Botanische Tuin Jean Massart, een project met steun van Leefmilieu Brussel. In dit verband danken wij vooral Barbara Dewulf, Frédéric Fontaine en Guy Rotsaert (Afdeling Groene Ruimten – Biodiversiteit) en Olivier Beck (projectleider) voor hun aanmoediging en het verlenen van de nodige vergunningen. Wij danken ook het personeel van de Botanische Tuin Jean Massart: Thierry Bruffaerts (site-verantwoordelijke Brussel-Milieu), Jean Vermander, Youri Rouge en Hernando Montenegro (Vrije Universiteit van Brussel/Université Libre de Bruxelles), evenals het technisch team van de plaatselijke plantsoendienst voor hun hartelijk onthaal en hun interesse voor ons onderzoek. Tot slot danken we Dr. Wouter Dekoninck en Stefan Kerkhof die zorg hebben gedragen voor het invoegen van de verzamelde exemplaren in de collectie van het KBIN.

Literatuur

- De Prins W. & Steeman C. 2003–2022. *Catalogue of the Lepidoptera of Belgium*. — <https://projects.biodiversity.be/lepidoptera> [bezocht 01.v.2022].
- Drumont A. & Kuhn A. 2019. Objectif 1000 – Un réseau de "Citizen Scientists" pour l'inventaire de la faune des insectes du Jardin botanique Jean Massart, un sanctuaire de la biodiversité à Bruxelles. Présentation pour la Journée d'Étude Entomologique (7 décembre 2019), organisée par la Société Royale Belge d'Entomologie. Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles.
- Fagot J., Dahan L., Drumont A., Ignace D. & Limbourg P. 2021. *Phyllotreta astrachanica* Lopatin, 1977, *Phyllotreta rugifrons* Kuester, 1849 et *Longitarsus kutscherae* (Rye, 1872) identifiés pour la première fois en Belgique (Coleoptera : Chrysomelidae : Alticinae). Entretiens sur les Chrysomelidae de Belgique et des régions limitrophes 12. — *Bulletin de la Société royale belge d'Entomologie* **157** (2–3): 137–154.
- Janmouille E. 1962. *Diasemia ramburialis* Dup. (Pyralidae, Pyraustinae) en Belgique. — *Lambillionea* **62** (1–2): 5.
- Slamka F. 2013. *Pyraloidea (Lepidoptera) of Europe, Volume 3 Pyraustinae & Spilomelinae. Identification – Distribution – Habitat – Biology*. — František Slamka, Bratislava, 357 pp.

Appendix 1

Soorten nachtvlinders waargenomen in Tuin Jean Massart — http://www.phegea.org/Phegea/Appendices/Phegea50-4_S2.pdf
